

LA PRIMA ANGÉLICA 1678

Carlos Saura, 1974

ESTREA EN NUMAX: 10.02.2026 | V.O. | 102 min

Cando Luis, solteiro e de mediana idade, viaxa desde Barcelona para enterrar a súa nai no panteón familiar de Segovia, reencóntrase cos seus familiares e alóxase na casa onde pasou o verán de 1936 coa súa tía Pilar. Alí rememora a súa infancia e especialmente o amor que sentía pola súa curmá Angélica.

O punto de vista dos vencidos

Por Carlos Losilla

Última das cinco películas que Carlos Saura escribiu xunto ao guionista Rafael Azcona, entre os anos sesenta e setenta do século pasado, *La prima Angélica* (1974) supón tamén un punto de inflexión transcendental na historia do cinema español. Sendo un relato sobre a Guerra Civil, tratábase da primeira vez que o punto de vista se situaba no lado dos vencidos, o cal foi a causa de numerosos incidentes durante a súa exhibición, entre eles a explosión dunha bomba no vestíbulo do cinema Balmes de Barcelona. E tratándose dun tema como este, resulta aínda máis sorprendente a perspectiva adoptada por Saura á hora de abordalo, pois non estamos ante unha aproximación realista, nin sequera ante un enfoque explicitamente político ou ideolóxico. Moi ao contrario, *La prima Angélica* é un filme sobre a memoria, a medio camiño entre Marcel Proust e Ingmar Bergman, que fala tamén do modo en que o cinema representa os recordos tentando reproducir o funcionamento da mente humana. Neste sentido, a película continúa as exploracións que Saura e Azcona xa iniciaran con *El jardín de las delicias* (1972), que podería verse como o seu reflexo invertido, e preludia as que o cineasta continuará en solitario coa extraordinarias *Cría cuervos...* (1975) e *Elisa, vida mía* (1977).

A trama segue os pasos de Luis (José Luis López Vázquez), que regresa aos escenarios onde pasou a súa nenez, en plena guerra, e á casa da súa prima Angélica (Lina Canalejas), da que entón namorou e que agora vive co seu marido Anselmo (Fernando Delgado), un executivo en fase de formación. Por suposto, o contacto con eses escenarios provoca que Luis se embarque nun peculiar retorno ao pasado que Saura se nega a materializar en flashbacks, ou mellor, nos que o flashback adopta unha forma moi curiosa, sen dúbida herdada do Bergman de *Amorosos salvajes* (1957): mentres todo parece ambientarse en 1936, o ano en que se iniciou a guerra, incluídos os personaxes que rodean ao protagonista, Luis conserva a súa aparencia actual, co que vemos un adulto, coa cara e o corpo de López Vázquez, actuar como se actuase o neno que foi. Todo acto de lembranza é unha ficción, parece dicirnos Saura a través deste enfoque, pois se efectúa desde un presente cuxas pegadas nunca poden desaparecer de todo, desde o punto de vista de alguén que inevitablemente acaba reconstruíndo o ocorrido. E a memoria é outro país ao que xa non pertencemos, que só podemos enxergar como intrusos, e que por tanto é por completo irrecuperable.

O arrebatador alento poético que xorde desta formulación, con todo, vese obrigado a convivir coa mirada incisiva de Saura e Azcona, empeñados en identificar os dous tempos a tal punto que acaban facéndose un. Por poñer un exemplo, o mesmo actor interpreta o pai de Angélica en 1936, un fascista redomado, e o seu marido nos anos setenta, un defensor encarnizado do neoliberalismo empresarial que entón empezaba a asomar a cabeza en España: dalgún modo, a herdanza sombría daqueles tempos pervive nas novas formas do capitalismo. E deses entrecruzamentos emana un universo abraiante, unha recreación fantástica do que supuxo o franquismo, ao que a morte do ditador outorgaría o seu inevitable punto final só un ano despois de estrearse o filme. Á vez realidade e soño, como se o país permanecese case corenta anos en estado de hibernación, o mundo descrito en *La prima Angélica* non pertence nin a unha época nin a outra, senón a un estado intermedio que Saura soubo describir con suprema elegancia, entre a historia e o mito.